

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: Udrag fra En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 227. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310911376/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

den reformatoriske omdigters værk, der snarere er Hans Thomisssøns end Sthens. Arvastson anser str.7-9 som en udlægning i evangelisk retning af slutlinien i C: 4: »hans mal faar än godhan ända». Hans Thomisssøns indsats ved udformningen af DV i Th berøres også af Bengt R. Jonsson i *Sumlen* 1977 64: formodentlig begrænser den sig til en kodificering af en eksisterende tradition. Str.7-9 synes dog at være kommet til efter reformationen. Intet taler iflg. Jonsson for, at Sthen er digter af disse strofer. Pål Dahlerup har i sin analyse af DV fra 1987 et kønspolitisk og antichauvinistisk ærinde. Hun anser den oprindelige DV for at være svensk. I Th er den blevet gennemført reformatorisk, hvad der ikke uden videre er en gevinst: »Glæden, friheden og mildheden fra den svenske dagvise er forsvundet... Glæde er ikke længere det gennemgående centralord, mildheden er forsvundet med Maria, friheden med de vilde fugle... Naturen er indskrænket, verden negativt ladet, mennesket syndigt (str.4). Begrebet lyst er udelukket i dette univers... Til gengæld er kommet et klart og fast centrum, Jesus... Centraliseringen af universet har medført en mandiggørelse, kvindelg er kun genitivendelsen Mariæ, alle andre agerende er af hankøn: Gud, Jesus, djævelen, fuglen. Himlen har fået patriarkalsk islæt, Fædrelandet. Verden er således blevet mere kompliceret: mennesket er spaltet i legeme og sjæl, mandligheden i godt og ondt (Gud og djævelen), døden i fængsel og befrielse. Thomisssøns dagvise er gennemført reformatorisk. På flere punkter er der tale om en forvandling, som er lykkedes både religiøst og kunstnerisk. Andre steder er der modsigelser eller ujævnheder, som jeg vil forklare ved, at ny vin er hældt på gammel flaske.» Såvidt Pål Dahlerup, der ikke selv er fri for ujævnheder i sin analyse, som når hun om de fire første limer i str.7 hævder – med rette – , at de handler om, at vi skal dø, medens str.7.5 »handler om, at vi længes efter opstandelsen». Det er svært at få øje på nogen sådan længsel i det krast realistiske udsagn »Vi bliffue vdt fuss oc graffuen göris trang».

Har Bruun, Arvastson, Jonsson og Dahlerup ret, når de ser

str.7-9 som en luthersk tildigtning? Str.7 rummer almindelig livsvisdom, som katolske og lutheranere kan være fælles om. Anderledes ligger landet i str.8, hvor tanken om at gøre tjeneste i verden kan ligne den lutherske kaldstanke, ligesom kendskabet til Guds Søn som forudsætning for Guds nåde lyder reformatorisk. Men også i den mørke middelalder – eller den lyse middelalder, for at tale med Pil Dahierup – var der vel nogen, der vidste om Matt.7,23 og 25,12, hvor Guds Søn afviser mennesker med ordene: »Jeg kender jer ikke!« og ud fra disse ord kunne digte str.8,3-4. Hvis der med tjeneste i verden menes eftertænkelse af og meditation over Vorherres pine og et heraf inspireret levned, ville str.8 kunne udledes af en katolsk bøn i Anna Brades bønnebog (MDB II 101,11ff), der med denne afslutning tillige rummer hele str.9:

«.the skullæ tha følge hanum (Gud).. som theris kærteste fædher.. til ewynneligh hymmerigis glæde, som tha skal være theris rætte fæderne landh, oc ther skullæ the glædes meth alt hymmerigis herskaph, eefor vden ænde.. thet wnnæ oss allæ sammen gudh fader oc søn oc then hellighe andh Amen..« (MDB II 102,4-10).

Tanken om at tjene Gud kan også udtrykkes med direkte anvendelse af ordet »tjeneste«, endda i en sammenhæng, hvori indgår både Kristi kors (jf. str.4,1), Kristi blod, der aftøer vore synder (jf. 4,5-6), og en bøn om beskærmelse mod djævelen (jf. 3,3-4 og 4,3). Og tjenesten skal ligesom i str.8,1-2 vare til min dødstime (7,3-6). Og i døden skal ikke djævelen, men Gud tage hånd om min sjæl (jf. 9,3):

«. iec beder thik for thet hellige kors dygd.. och for that helige blodh som vore synder aff towde, miskund mik och værne mik aff dieffuelsens voldh .. och lad mik stadælig bliffue i thin teniste til myn döz tme, och i døden hielp mik thet dieffuelen fonger ey makt heller vold ower myn siæl som thu meth thet dyre blodh løstæ. Amen.« (MDB I 77,15-22).

Hvis DV har haft en funktion som julesang, er det vel ikke irrelevant at henvise til en bøn til juledag i det middelalderlige